

Uczeń zdolny to ten, który osiąga lub posiada możliwości osiągnięcia sukcesów w przedmiotach szkolnych i/lub dziedzinach pozaszkolnych (pozapoznawczych), takich jak np.: działalność społeczna, przywództwo, wielorakie inteligencje (wg H. Gardnera) itp.

Zdolności to takie różnice indywidualne, które sprawiają, że przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowaniu poszczególni ludzie osiągają w porównywalnych warunkach zewnętrznych niejednakowe rezultaty w uczeniu się i działaniu

(Z. Pietrasiński, Zdolności (w) T. Tomaszewski, Psychologia, PWN, 1975)

Niezależnie od wysiłku podejmowanego przez nauczycieli na rzecz rozwoju zdolności ucznia, dzieci zdolne nie będą w pełni wykorzystywały swojego potencjału i rozwijały się na miarę swoich możliwości, jeśli nie będą do tego stymulowane i wspierane przez swoich najbliższych – środowisko rodzinne.

Diagnoza zdolności ma na celu potwierdzenie wstępnej identyfikacji ucznia zdolnego oraz dookreślenie rodzaju i poziomu posiadanych zdolności.

Uczeń zdolny w zespole klasowym
Klasa - wspiera/hamuje rozwój

ZESPÓŁ KLASOWY = SZCZEGÓLNA ROLA W BUDOWANIU DOŚWIADCZEŃ SPOŁECZNYCH I RELACJI RÓWIEŚNICZYCH

outsider

pozostaje na uboczu, pracuje samodzielnie, precyzyjnie, niezależnie od innych, w swoim tempie, nastawiony na osiągnięcie wyznaczonych sobie celów

lider klasy

przewodzi całej klasie, świadomy własnego potencjału, ceniony za wiedzę, pasję, umiejętności, cieszy się autorytetem

lider grupy

Koordynator w grupie zadaniowej, świadomy swoich mocnych stron oraz kompetencji pozostałych członków grupy, deleguje zdania

Koordynator prac grupowych

duży potencjał intelektualny przy jednoczesnych kompetencjach komunikacyjnych, zarządza równoległe prace w kilku zespołach

niewidzialny

niezidentyfikowany, niezauważony,

pracujący na równi z innymi (podwójnie wyjątkowy, z SNOS),

pracuje poniżej swoich możliwości,

nie wykorzystuje posiadanego potencjału,

zdolności nie zostały/nie pozostają rozpoznane

Ważne kompetencje nauczyciela

- umiejętności diagnostyczne - identyfikacja
- empatia – rozumienie potrzeb
- wiedza + kreatywność – Po co? Jak?

Mądrość nauczyciela - docenianie znaczenia pracy zespołowej poprzez mądre zarządzanie procesami grupowymi, przy jednoczesnym wyzwaniu należytego potencjału u każdego ucznia.

Na początek – dobry plan

CELE – PERSPEKTYWY – STRATEGIE

Planowanie dydaktyczne

Przemyślane, spójne działania

Indywidualizacja

Swoboda w działaniu (moderowanie)

Dodatkowe wyzwania (lekcyjne, pozalekcyjne)

Wzbogacanie (Renzulli - typy 1,2,3 – inne cele, odmienne metody)

PRZED – PO –W TRAKCIE

Przed zajęciami – np. kilka dni przed lekcją zainteresowani uczniowie mogą przygotować (indywidualnie, w parach, w grupach) materiały, które zostaną na zajęciach wykorzystane.

Ważne jest, aby nauczyciel wskazał uczniom źródła, w których odnajdą potrzebne informacje i do których bez trudu dotrą, oraz zapewnił im w trakcie pracy nad dodatkowymi wyzwaniami możliwość konsultacji ze sobą lub z innym nauczycielem przedmiotu, jeśli okażą się one konieczne. Wskazując uczniom źródła wiedzy niezbędne do samodzielnej pracy, należy zwrócić szczególną uwagę na to, aby były one dostosowane do ich wieku i możliwości.

W trakcie zajęć – uczeń zdolny (grupa uczniów) podejmuje dodatkowe/inne wyzwania pozwalające pracować na materiale rozszerzonym i pogłębionym.

Ważne jest, aby podczas lekcji stworzyć uczniom komfortowe warunki do podejmowania dodatkowych wyzwań, czyli zapewnić im odpowiednie miejsce, źródła wiedzy (książki, czasopisma, dostęp do Internetu) oraz pozwolić zaprezentować efekty pracy.

Po zajęciach – mogą to być dodatkowe wyzwania mające charakter prac/działań podsumowujących, weryfikujących, porównawczych, zachęcających do dodatkowych poszukiwań.

Ważne jest, aby dodatkowe wyzwania nie były zbyt czasochłonne, trudne, zawiłe, gdyż mają zachęcać uczniów do dodatkowej pracy i samodzielnych poszukiwań.

Jak indywidualizować pracę z uczniem?

Zajęcia lekcyjne – zajęcia pozalekcyjne – zajęcia w domu i pozaszkolne

Dobierać i stosować metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia – właściwie dobrana metoda wywołuje aktywność własną ucznia

Tworzyć okazje do pracy w grupach różnorodnych np. poprzez umożliwienie udziału młodszemu uczniowi zdolnemu we wspólnej pracy z uczniami starszymi

Tworzyć okazje do autoprezentacji w ramach codziennych lekcji w klasie:

Stosować wyzwania dodatkowe - ciekawe

Pomagać w planowaniu i organizowaniu nauki

Tworzyć okazje do odnoszenia sukcesów i je promować

Pracować w oparciu o mocne strony ucznia

Każda metoda jest aktywna na tyle, na ile pobudza ucznia do działania, stymuluje jego rozwój, odpowiada na jego potrzeby, pozwala mu pracować w oparciu o mocne strony, bazuje na preferowanym przez niego stylu uczenia się

Preferowane: metody angażujące ucznia, techniki efektywnego uczenia się i zapamiętywania, twórczego rozwiązywania problemów i pracy zespołowej.

Ważni przewodnicy:

WYCHOWAWCA

DORADCA ZAWODOWY

ZESPOŁY NAUCZYCIELI UCZĄCYCH W KLASIE (ściśła współpraca)

SPECJALIŚCI PPP (SZKOŁA, PORADNIA)

RODZICE

Identyfikacja

Niezwykle ważna jest współpraca nauczycieli ze specjalistami z poradni psychologiczno-pedagogicznej już na etapie wychowania przedszkolnego nie tylko w zakresie diagnozowania gotowości szkolnej dziecka, lecz także rozpoznawania zdolności, uzdolnień, opracowania indywidualnego programu wspierającego rozwój ucznia.

Im szybciej dziecko zostanie zdiagnozowane, tym łatwiej będzie nauczycielom planować i realizować działania wspierające jego rozwój.

Drugi etap edukacyjny i kolejne – kontynuacja, ukierunkowanie, planowanie i realizacja ścieżki rozwoju indywidualnego.

Obserwacja - wszystkie sfery aktywności ucznia, szczególnie przydatna w klasach I–III, nauczyciel towarzyszy dziecku każdego dnia, w różnych sytuacjach (zabawa, zajęcia w sali szkolnej, wycieczki terenowe, przerwy, zajęcia pozalekcyjne różne bloki edukacyjne (polonistyczny, przyrodniczy, muzyczny, matematyczny), w czasie pracy indywidualnej i grupowej.

Nominacje

- nauczycieli, rodziców, ekspertów
- rówieśnicze

Autonominacje

- samodzielne zgłaszanie przez ucznia potrzeb wynikających z posiadanych przez niego zdolności/uzdolnień/talentów, częściej pojawia się wśród uczniów klas starszych - potrafią już określić precyzyjnie, co ich naprawdę interesuje, jakie mają oczekiwania

Specjaliści z różnych dziedzin, instruktorzy, trenerzy mogą wesprzeć nauczycieli w identyfikacji zdolności uczniów poprzez:

- pomoc w identyfikowaniu uzdolnień artystycznych, sportowych, technicznych (np. tanecznych, muzycznych, plastycznych, teatralnych etc.),
- doradztwo przy opracowaniu programów dla uczniów zdolnych oraz pozaszkolnych możliwości wspierania ich rozwoju (kluby, koła, ośrodki pracy twórczej etc.).

Narzędzia - przykładowe

Arkusze Identyfikacji Trzech Składników Talentu Eby i Smutny

Wskaźnik Eby zachowań znamionujących uzdolnienie. Ogólna lista cech J. W. Eby

Narzędzie Rozpoznania w Szkole Podstawowej Eby. Nauczycielski Formularz Rekomendacji J. W. Eby

(J. Eby, J. Smutny Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 1998)

Arkusze obserwacji dziecka dla nauczycieli i rodziców A. Kopik, M. Zatorska

(A. Kopik, M. Zatorska, Wielointeligentne odkrywanie świata. Program edukacji wczesnoszkolnej, maszynopis, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2009)

Zestaw kontrolny dla rodziców i nauczycieli *Zdolności dziecka*

(B. Dyrda, zjawiska niepowodzeń szkolnych uczniów zdolnych, Rozpoznawanie i przeciwdziałanie, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2007)

Kwestionariusz Integencji Wielorakich H. Gardnera

(H. Gardner, Inteligencje wielorakie: teoria w praktyce, Wydawnictwo „Media Rodzina”. Poznań, 2002)

Zestawy kontrolne G.Lewisa

(Lewis G., Jak wychować utalentowane dziecko, Poznań 1998)

Tylko o licencji zamkniętej - dla specjalistów – Pracownia Testów Psychologicznych PTP

IPN i ITN

Ustawa Prawo Oświatowe - Art. 115

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków i trybu udzielania zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki (Dz. U. poz. 1569)

Materiały do samokształcenia:

Model pracy z uczniem zdolnym w szkole podstawowej. Jak praktycznie i systemowo zorganizować edukację uczniów zdolnych na poziomie szkoły podstawowej? I. Fechner-Sędzicka, ORE 2013

<https://www.ore.edu.pl/2014/12/modele-pracy-z-ucniem-zdolnym/>

Poradniki, materiały dotyczące pracy z uczniem zdolnym:

<https://www.ore.edu.pl/2014/12/poradniki-2/>

<https://www.ore.edu.pl/2014/12/mini-kursy-dla-ucznia-zdolnego/>

<https://www.ore.edu.pl/category/ksztalcenie-i-wychowanie/uczen-zdolny/>

<https://www.ore.edu.pl/2014/12/raporty-z-badan/>

<https://www.ore.edu.pl/2015/07/uczen-zdolny-diagnoza-uczniow/>

<https://www.ore.edu.pl/2015/06/test-uzdolnien-wielorakich-tuw/>

<https://www.ore.edu.pl/2015/03/diagnoza-i-wspomaganie-w-rozwoju-dzieci-uzdolnionych-test-uzdolnie-wielorakich-i-materiay-dydaktyczne/>

http://www.bc.ore.edu.pl/Content/461/analiza_dostepnych_narzedzi_diagnostycznych.pdf